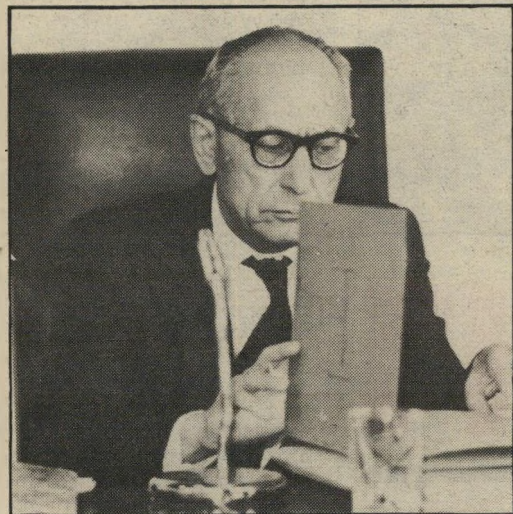

אף אחד לא קם!

התרגשות, אך לא יכולתי להתאפק מלהגיד לו: "ואולי זה בכל זאת פיל?"

איש מתון היה

בין כל דיבריה שבח שנאמרו השבוע על השופט יצחק כהן, שהלך לעולמו, בלטו דיבריו לוועדת החקירה שבראשותו.

כהן כיו"ר הוועדה

הם העידו כי היה אדם עדין, וכי בדיני הוועדה השליט אווירה נינוחה. כאשר ניגשה הוועדה לניסוח מסקנותיה על טבח צברה ושאתילא, פעל כהן רבות כדי שלא יהיו בהן התבטאויות קיצוניות, ושהכל ייאמר בשפה מתונה ומעודנת.

ובעניי, אין אלה דיבריה שבח. כי מי שבא למתן את השפה כאשר דנים במעשי טבח, אינו משרת את טובת העם והאנושות. כוונותיו טובות, אך תוצאתן רעה.

למחרת הפירסום של מסקנות ועדת כהן הצבעתי על כך שאין כמעט קשר בין מימציאה, שהיו ברורים ובוטים, ובין מסקנותיה, שהיו מטושטשות. החוליה המהכרת היתה בשתי המילים: "אחר יות עקיפה" — מושג שאינו קיים בחוק הפלילי, כפי שכהן ידע היטב. המושג הומצא כדי לאפשר מעבר מן הדברים הנוראים שתוארו בראשית הדברים, אל המסקנות העלובות, שהוסקו בסופם. הר הוועדה הוליד עכבר של גינוי.

כהן לא רצה לפגוע ברפאל איתן, שעמד לסיים את כהונתו, ולכן ניתן לו ללכת — תחת להדיחו בחרפה, לדיראון. כתוצאה מכך ניתן לאיתן לפתוח בקאריירה פוליטית משגשגת. מסופקני אם כהן התכוון לכך.

על יצחק שמיר, שלא נקף אצבע כאשר נמסר לו על הטבח, נאמר: "מן הראוי היה ששרהחוק, בתוקף תפקידו, יגלה רגישות ועדינות..." עם כל הכבוד, מן הראוי היה שיצחק כהן יתייחס ביתר חומרה לשר ככיר שהניח לטבח להימשך, תחת להודיע על כך לראש-הממשלה.

והמסקנה העיקרית היתה, כמובן, זו שנגעה לשר-הביטחון. "לדעתנו, מן הראוי ששר-הביטחון יוציא מסקנות אישיות נאותות מה פגמי שנתגלו במילוי תפקידו, ואם יהיה צורך בכך, שראש-הממשלה י שק לו, האם עליו להשתמש בסמכותו לפי סעיף 21 א (א) של חוק-יסוד: הממשלה, לפיו ראש-הממשלה רשאי, לאחר שהודיע לממשלה על כוונתו לעשות כן, להעביר שר מהכונתו." אני בטוח שכהן הוא שכתב את המילים האלה. כאיש הגון, הרגיל לאנשים הגונים, בוודאי היה בטוח שדי במילים אלה כדי לשכנע את שרון להסתלק מן הבימה, לאלתר ולחלוטין. אבל שרון נאחז במילים, וגם מנחם בגין נאחו בהן. כך נעשה המינימום שבמינימום — העברת שרון מכיסא לכיסא בתוך הממשלה. כיום הוא נושא את עינוי אל ראשות-הממשלה.

מין ושאינו מינו

ידידי אלכס מסיס משתמש במילה "הדרמיני", כתרגום למילה הומריסטואלי. זוהי טעות.

"הדרמיני" הוא היפך מ-"דרימיני". דרימיני הוא בייסכסואלי, מי שחובב את בני שני המינים בלי אבחנה. נדמה לי שמאשרים אלה הם מיעוט קטן. כל שאר האנושות האומללה היא הדרמינית, כלומר: מסתפקת באהבה לבני מין אחד. אך אין המילה אומרת לאיזה מין הכוונה. גבר דרימיני יכול לאהוב נשים בלבד או גברים בלבד.

הומריסטואל הוא אדם אהוב את בני מינו שלו — גבר האוהב גברים, אשה האוהבת נשים. אני חוזר ומציע לתרגם את המילה הומריסטואלי מילולית: "אוטרמיני". (סכס בא מן הלטינית, הומו מן היוונית. וזוהי מילת-כלאיים.)

ובהזדמנות זו — אולי הגיע הזמן לתרגם גם את המילה פמיניזם פמינה היא אשה לטינית. פמיניזם היא המגמה התומכת במהות הנשים או בזכויותיהן. הייתי מציע את המילה "נשנות" לתשומת-ליבן של כל הנשים הנשנות.

לא נקרא לו תא או חדרון. מפאת היקפה ושיעור-קומתה — אולי נקרא לה ממשלונת?

הפיל של אורלנד

משה אישיכסית נתן לי לדרפף בספר-האורחים הישן של כסית. שם, בין נתן אלתרמן ואברהם שלונסקי, אלכסנדר פן ועקוב אורלנד, מצאתי לתדהמתי את עצמי.

לפתע נזכרתי במעמד. באחד הערכים נכנסנו כרחילו ורחימו לקפה כסית. היינו אז שלושה — מיכאל אלמו המכונה מיקו, כיום איש קול ישראל בלונדון, אשתו ראו ניצה גבי (שמו האמיתי של מיקו היה גבאי) ואני. הוצאנו אז כתב-עת בשם במאבק. שהיה ביטאון אופוזיציוני קיצוני למיסר של הישוב. החוברת של אוקטובר 1947 נשאה על השער ציור של נחום זולוטוב, אז סטודנט לאדריכלות בטכניון. בציור היו צבר וגדריתיל, ומתחתיו הכותרת: "קוף מול קוף — א"י 1947".

היינו צעירים ותוססים. במאבק היכה גלים ביישוב. אולי משום-כך הגיש לנו הצקל אישיכסית, אביו המנוח של משה, את הספר לחתימה. זה היה כבוד גדול מאוד.

בעמוד נראה אותו ציור של הצבר וגדריתיל, ושלוש החתימות שלנו.

השבוע חזרתי 40 שנים אחורה, מעולמה של ישראל לעולמה של ארץ-ישראל. (ארץ-ישראל שהיתה פלשתינה א"י, ארץ ישראל של נעורינו, שאין לה ולא כלום עם "אהבת ארץ-ישראל" של היום, ארץ-ישראל של התחיה והטרוריסטים. הלוואי והיו נוסלים לשיגעונם שם אחרו.)

כאנו לכסית לחגוג את חגו של יעקוב אורלנד, בן ה-70, לרגל צאת סיפרו. היו שם כל מי שנשארו בחיים מימי כסית של שנות ה-30 וה-40, אותם שהיו כבר אז בעינינו מבוגרים וקשישים. הם העלו זיכרונות איש על רעהו, ובעיקר על אלה שנפטרו.

סיפר אורלנד:

"זה היה כעבר, אחרי שנודע לנו על טביעת פאטרית. (אוננית-המעפילים שנגררה לנמל-היפה. ב-25 בנובמבר 1940 הטיביעה אותה ההגנה בנמל, כאות של מחאה. בגלל טעות בחישוב עוצמת-הפיצוץ, ניספו יותר מ-200 מעפילים.)

"היינו במצב-רוח נורא. אלתרמן ישב בפניה ההיא, אלכסנדר פן ישב ליד השולחן ההוא, ואני ישבתי שם, ליד העמוד. היינו שקועים איש-איש בדיכאון.

"לפתע שמענו מנגינה. מנשקה כהרב, שגמר את ההופעה שלו באיזה בית-קפה, התקרב לכסית, כשהוא מנגן לו כמפוחית מנגינה עליזה.

"זה היה כליכך יוצא-דופן באותו רגע, כליכך מנוגד למצב-הרוח שלנו, שזה תפס אותנו. המנגינה הזאת מילאה את כולנו. אז

אורי אבנרי

ישבנו שלושתנו — אלתרמן, פן ואני — וכתבנו מילים למנגינה זו. כל אחד כתב מילים משלו. אלתרמן קבע שהשיר שאותו נשיר ער הסוף הוא יהיה השיר שיתקבל, והאחרים ייגזו.

כך התקבל השיר של אורלנד, "אם הופלנו — לא נבהלנו!" וכולנו שרנו אותו בחדרוה.

שרנו כמה וכמה משיריו של אורלנד, שליוו אותנו מאז ילדותנו, שיר-הארמה שלמרתית עוד בבית-הספר, שיר הטנדר ושיר הגרודנים. קשה להאמין שמישהו אכן חיבר את השירים האלה ביום מסויים ובשעה מסויימת.

איפה אנחנו היום, ואיפה השירים האלה!

בסוף ניגש אליי אורלנד ואמר לי כמה מילים. "יש בחיים הרבה שינאות והסתייגויות. יש ואנחנו מסתייגים ממישהו ושונאים אותו וגם אוהבים אותו. כאלה החיים. אני הסתייגתי מך הרבה פעמים. לא פעם כתבת דברים שדקרו אותי בלב. אבל אני אוהב אותך. אני חושב שזה מפני שאני מרגיש שאתה אדם כן. אתה עושה את מה שאתה עושה בכנות. אנחנו קוראים לכיסא כיסא, ואתה בא ואומר שזה פיל. אבל אתה אומר את זה מפני שאתה מאמין בזה."

ערכנו ביום-הזיכרון אוכרה ליד המצבה לחללי הגדוד שלנו — 54 גיבעתי — בחולייקא, הקרויה עתה חלץ. ילדים קטנים מהסביבה, שהוריהם וסביבהם באו ארצה אחרי קום המדינה, הניחו זרים לרגלי הטבלה הארוכה של שמות החללים. 127 הרוגים — אולי המיספר הגדול ביותר של חללים לגדוד אחד בתש"ח. הילדים הסתכלו בעיניים גדולות ורציניות בשמות. בשבילים היו אלה אותיות. בעינינו היו לאותיות פנים — פנים של חברים

ישראלה וניתון הגדוד

שהיכרנו, שהתלוצצו עימם, שאחדים מהם נהרגו לידינו. זה היה לפני הרבה זמן. כאילו בחיים קודמים, בגילגול אחר.

היתה זאת אוכרה אינטימית. לא היו פוליטיקאים וקצינים בכירים. רק חבורה של גברים ונשים, בני 55 ויותר. אילו נשאל זר מה מאחד את האנשים האלה, בני כל העדות והמעמדות, הנראים כסבים וכסבות, לא היה מנחם את התשובה.

ישראלה קראה שיר. גם ישראלה נראית כאמא טובה. אני זוכר אותה, נערה רצינית שבהא לפלוגה שלי במארס 1948. כשכולה מלאה רצון עז לתרבת אותנו.

השיר יפה. לפי החוויות המתוארות בו, אין ספק שנכתב בידי איש הפלוגה שלי. ישראלה מצאה אותו מודפס באחת החוברות, שהוצאו עליידי אנשי-התרכות של הגדוד שלנו במהלך קרבות תש"ח. השיר לא נשא חתימה. רק אות אחת: מ', בין סוגריים. החוברת הופיעה בספטמבר 1948.

כשסיימתי את קריאת השיר, ביקשה אותנו ישראלה לעזור לה באיתור הכותב, שתיקה.

"מי שכתב את השיר הזה, שיקום!" אמרה אחת הבנות של הגדוד, כיום סתא, כעליות שצינה את הגדוד תמיד.

אשה אחת אמרה בשקט: "אולי הוא לא יכול לקום."

חרוות הנסיגה

חרוות הנסיגה מלבנון אחזה במדינה כולה, על חייליה ואזרחיה. נהרר!

זה מזכיר את הבריחה הישנה על המאוזכיסט. איש עובר ליד ביתו של מאוזכיסט ורואה אותו הולם בראשו בקיר.

"תגיד, זה לא כואב?" הוא שואל.
"ועוד איך!" משיב המאוזכיסט. "זה כואב נורא!"
"או מדוע אתה עושה את זה?" תמה האיש.
"אתה יודע איזו הרגשה נהררת יש לי כשאני מפסיק?"

בעלי חסות

מרוב שידורים ביום-העצמאות בטלוויזיה התבלבלתי במיקצת. איני זוכר מי נתן חסות למי. האם חברת-טמפסק היא שהעניקה את חסותה לנאומו של נשיא-המדינה, או שהיתה זאת חברת מזאנון? האם הטקס בהר-הצל היה בחסות חברת החיתולים או חברת-השוקולד? ומי, לכל הרוחות, העניק את החסות לשידור הריון הסכריני עם ראש-הממשלה?

הממשלונת של פרס

אז יש לנו קאבינט. מרוע, בעצם? כלומר, מדוע מילה לועזית, המבוטאת בשפות שונות בצורה שונה, ושמקורה בלאטינית מאוחרת, כפי שזכרה בארץ הגאליים, ועברה משם לצרפתית, ומשם לאנגלית? "קאבינו" הוא מקום-מגורים קטן ועלוב, וגם חדר, או תא באוניה. מכאן "קאבינט", שהוא חדר קטן, חדרון, וגם ארון. הקאבינט כמובנו המדיני הוא חדר קטן, שבו מתכנס החוג הפנימי המצומצם של הממשלה — להבדיל מן הממשלה הרחבה, הווקה לאולם. כבר-טינה לא עלה מיספר חברי הקאבינט מעולם על 20, ובארצות-הברית על תריסר.

כדאי להצמיא מילה עברית לייצור הזה של האחדות הלאומית.